

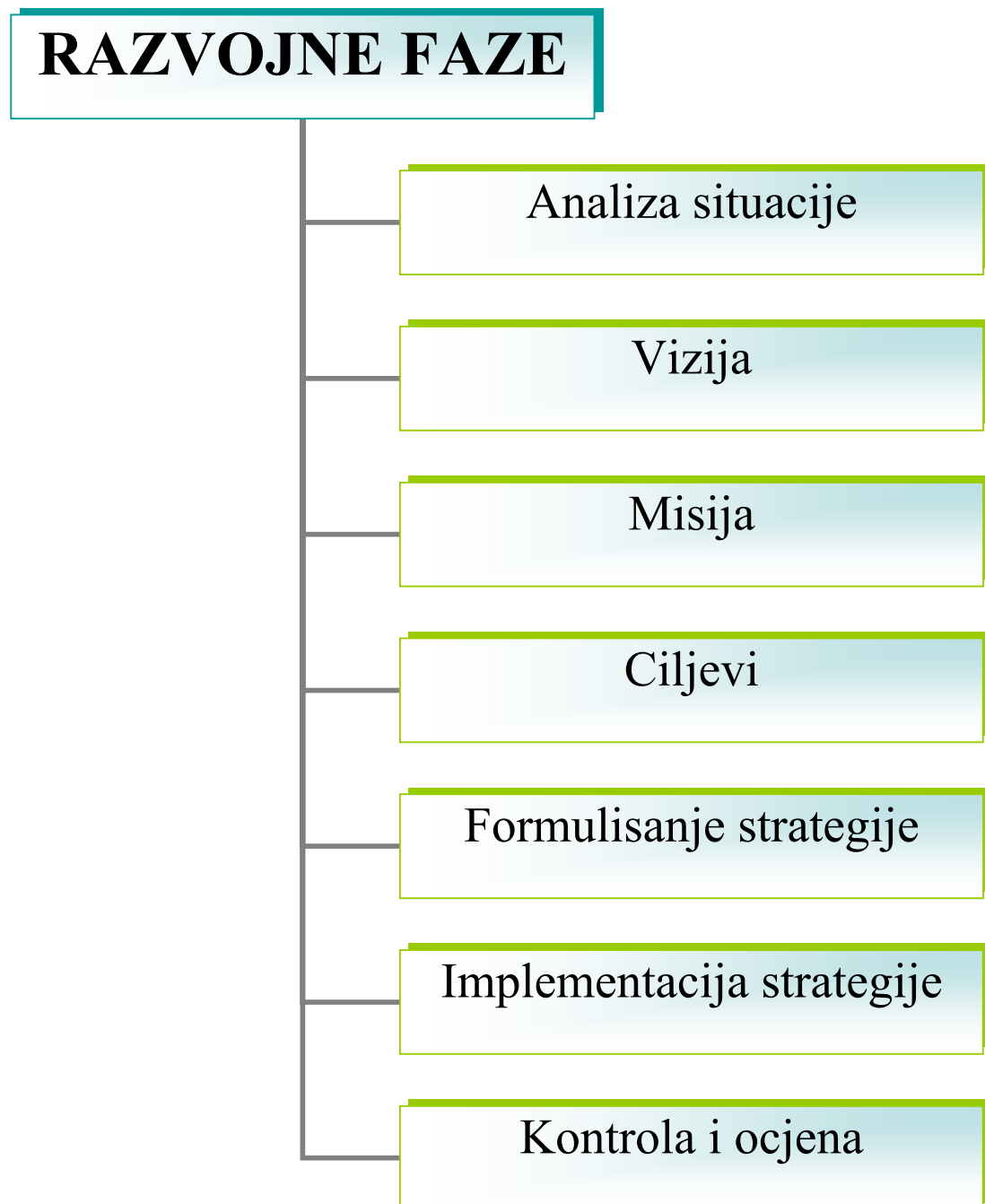
**Udruženje privatnih šumovlasnika
"Naša šuma", Banja Luka**

STRATEGIJA UDRUŽENJA

novembar, 2007. godine

◆ Umjesto sadržaja

Strategija udruženja urađena je kroz sledeće razvojne faze strateškog planiranja :

◆ Analiza situacije

Šume i šumska zemljišta u Republici Srpskoj prostiru se na površini od oko 1.276.660 ha, što čini oko 50% površine Republike. Privatne šume zauzimaju površinu od oko 280.000 ha, što čini oko 22% šuma i šumskih zemljišta u Srpskoj. Privatne šume su isparčane na 464.000 katastarskih čestica u posjedu oko 250.000 vlasnika. I pored relativno velike šumovitosti, stanje šuma je nezadovoljavajuće, prvenstveno zbog njihove izrazito nepovoljne strukture. Udio visokih šuma manji je od 30%, zalihe su znatno manje od normalnih, što za sobom povlači smanjenje zapreminskog prirasta, a samim tim i prinosa drvne mase.

Šumske sastojine omogućavaju društvenoj zajednici značajne ekonomske efekte, a preko polivalentnih, opštekorisnih funkcija obezbjeđuju osnovne preduoslove za život čovjeka i brojnih ekosistema. Proizvode šuma koristi veliki broj proizvodnih djelatnosti, čime šumarstvo u znatnoj mjeri pomaže razvoj velikog broja privrednih grana. Imajući sve to u vidu, značaj šumarstva u privredi Republike prevazilazi ekonomske okvire i ovu djelatnost svrstava u kategoriju društvenih dobara od posebnog interesa. Takvo opredjeljenje sadržano je u Ustavu i Zakonu o šumama.

Privatne šume su, u vrijeme administrativno-socijalističkog upravljanja privredom i prirodnim resursima, bile tretirane kao pastoriče države, što se uklapalo u ideološku proskribovanost svega što je privatno. Isti način tretiranja privatnih šuma nastavljen je i poslije devedesetih godina prošlog vijeka, koji je "potpomognut" ratnim zbivanjima i društvenim neprilikama, privatne šume potpuno potisnuo na margine i u stručnom i u društvenom pogledu.

Vršenje stručnih usluga u privatnim šumama bilo je povjeravano državnim (društvenim) preduzećima za gazdovanje šumama pojedinih područja i lokalnim opštinskim administracijama. I jedni i drugi su gazdovanje privatnim šumama doživljavali kao balast koji pravi probleme u njihovom radu.

Čak i današnje pozitivno zakonodavstvo i propisi iz oblasti šumarstva su postali kočnica u razvoju šumarstva u cjelini, a posebno privatnih šuma čiji je status u važećem Zakonu o šumama tretiran isključivo sa stanovišta obaveza i ograničenja za njihove vlasnike, dok su prava i stimulatívne mjere za unapređenje privatnih šuma potpuno zapostavljena.

Rezultat ovakvog zakonskog odnosa prema privatnim šumama je veoma loše stanje ovih šuma. Naime, posljedice dosadašnjeg načina rada i gazdovanja privatnim šumama su velike površine devastiranih šuma, koje su nastale kao rezultat neplanskog rada i

bespravnih sječa. Nije izvršeno moguće prevođenje značajnih površina izdanačkih šuma u viši uzgojni oblik, kao ni pošumljavanje goleti. Korištenje stanišnih potencijala je nezadovoljavajuće i sve više dolazi do degradacije i regresije uzgojnih oblika.

Veliki korak naprijed u pravcu poboljšanja situacije vezane za privatne šume i šumovlasnike jeste osnivanje Udruženja privatnih šumovlasnika.

Udruženje privatnih šumovlasnika «NAŠA ŠUMA» osnovano je 30.07.2006. godine u Čelincu. Udruženje se osniva na temelju neotuđivog prava svakog čovjeka da se aktivno zalaže za zaštitu prava i sloboda svakog pojedinca, na očuvanju i unapređenju civilizacijskih dostignuća i uslova življenja, ostvarivanju standarda savremenog života a u cilju sveukupnog razvoja društva i slobodne ljudske zajednice.

Jedan od najvažnijih pravaca djelovanja Udruženja je provođenje niza mjera i aktivnosti na poboljšanju iskorištenosti potencijala šuma i šumskih zemljišta i valorizacija opštekorisnih funkcija

SWOT analiza¹ pokazuje :

<p><u>Snage:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - 11% Republike Srpske zauzimaju šume i šumska zemljišta u privatnom vlasništvu - 250 000 vlasnika direktno zainteresovanih za poboljšanje stanja svoje imovine, a time i popravljjanje svog ekonomskog položaja - veliki broj stručnog kadra, članova udruženja, spremnih za pružanje svih vidova stručne pomoći - spremnost zakonodavne i izvršne vlasti Republike da promjenom zakonske regulative pomogne boljem tretmanu privatnih šuma i razvoju ruralnog područja, što je jedan od strateških pravaca razvoja - saradnja sa domaćim i stranim organizacijama i udruženjima koji pružaju stručnu i materijalnu pomoć i bave se sličnom problematikom 	<p><u>Slabosti:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nedovoljno izgrađena organizaciona struktura Udruženja - usitnjenost privatnih posjeda (veliki broj vlasnika) - nedovoljna materijalna i tehnička opremljenost - neizgrađen informacioni sistem - neriješeno finansiranje
<p><u>Prijetnje:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - neusklađena zakonska regulativa - otpor administracije prema donošenju zakonske regulative koja 	<p><u>Šanse:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - novi Zakon o šumama RS i druga podzakonska akta, čije usvajanje je u proceduri

<p>uvodi više reda u sektor privatnih šuma</p> <ul style="list-style-type: none"> - neravnopravan tretman privatnih i državnih šuma - usitnjenost parcela - neažurno vođenje katastra stanja i promjena u privatnim šumama 	<ul style="list-style-type: none"> - izjednačavanje statusa privatnih šuma sa republičkim (kroz aktivno učešće predstavnika Udruženja u izradi zakonske regulative koja tretira problematiku šumarstva i ruralnog razvoja - saradnja sa regionalnim udruženjima - učlanjivanje u CEPF (Evropska konfederacija privatnih vlasnika šuma) - poboljšanje ekonomskog efekta kroz bolje gazdovanje privatnim šumama -
---	--

¹ Strengths – snage , Weakness – slabosti , Opportunities – šanse , Threats - prijetnje

Vizija

Vizija udruženja „Naša šuma“ je da privatne šume budu ravnopravne sa državnim i da budu bolji dio šuma BiH, da udruženje postane lider u organizovanju privatnih šumovlasnika u BiH i da učestvuje u donošenju svih regulativa i ima prepoznatljivo mjesto u **CEPF** –u, a da svi šumovlasnici prepoznaju udruženje kao organizaciju koja uistinu predstavlja njihove interese kroz poboljšanje materijalnog položaja šumovlasnika i poboljšanje stanja privatnih šuma, te da se prirodni potencijali šuma i šumskih zemljišta koriste u punom kapacitetu, od čega koristi ima cijelo Društvo

Misija

Misija Udruženja „Naša šuma“ je da predstavlja zajednički glas (interes) svih vlasnika privatnih šuma u BiH u ostvarivanju njihovih prava i izvršavanju zakonskih obaveza vezanih za gazdovanje šumama, da poboljša organizaciju pružanja stručnih usluga privatnim šumovlasnicima, što će doprinijeti boljim ekonomskim efektima korišćenja proizvoda šuma, poboljšanju stanja šuma i transparentnom korišćenju sredstava iz domaćih i inostranih fondova za reprodukciju i unapređenje šuma

Ciljevi

Radi prevazolaženja postojećeg stanja, Udruženje šumovlasnika «Naša šuma» je pokrenulo inicijativu prema zakonodavnoj i izvršnoj vlasti Republike u cilju poboljšanja stanja u privatnim šumama i njihovog ravnopravnog tretmana sa državnim šumama, uvažavajući zahtjeve i prijedloge vlasnika šuma. Na temelju rasprava Organa Udruženja na sastancima i razgovora sa vlasnicima šuma, definisani su ciljevi Udruženja.

- **OPŠTI CILJ** je da udruženje bude glavna spona između vlasnika šuma i Agencije za šumarstvo.

- **SPECIFIČNI CILJEVI** (*ekonomski, ekološki i opštedruštveni*)
 - teritorijalna pokrivenost što većeg dijela republike
 - izgradnja vertikalne organizacije udruženja
 - vršenje savjetodavnih i stručnih usluga privatnim šumovlasnicima
 - povećanje proizvodnih potencijala privatnih šuma po obimu i kvalitetu
 - uvođenje evropskih standarda i normi u privatnim šumama (certifikacija privatnih šuma)
 - izrada programa za pošumljavanje privatnih šuma radi korištenja sredstava FUS-a, koja do sada uopšte nisu namjenski korištena
 - dobijanje sredstava proste i proširene reprodukcije za privatne šume
 - izrada programa i pomoć vlasnicima šuma pri osnivanju malih i porodičnih preduzeća koja se bave iskorištavanjem ostalih šumskih proizvoda (gljive, ljekovito bilje, eterična ulja, prerada šumskog voća, seoski turizam i dr.)
 - unapređenje rekreativnih i turističkih mogućnosti šumskih ekosistema
 - unapređenje ruralnog razvoja (smanjenje migracija seoskog stanovništva)
 - zaštita florističkog i faunističkog biodiverziteta šumskih ekosistema
 - očuvanje hidroloških potencijala i kvaliteta voda
 - pomoć u zaštiti ugroženih vrsta divljači
 - uklanjanje divljih deponija otpada i sprečavanje pravljenja novih divljih deponija koje ugrožavaju životnu sredinu i zdravlje ljudi

◆ Formulisanje strategije

UPŠ „Naša šuma“ formirano je prvenstveno iz razloga zaštite šumskog fonda privatnih šuma, podizanja proizvodnih mogućnosti šuma na viši nivo, kao i vršenja stručnih usluga u privatnim šumama.

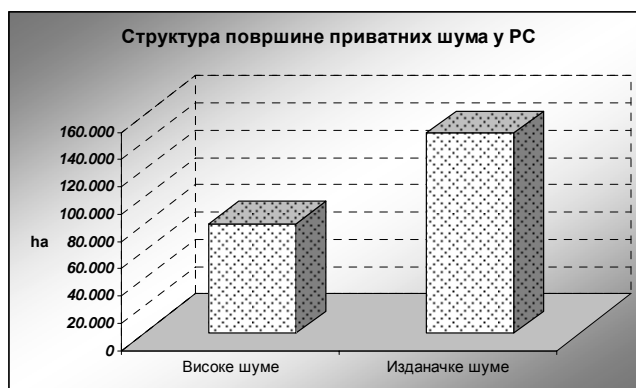
Rezultat neadekvatnog zakonskog odnosa prema privatnim šumama, u prethodnom periodu, je veoma loše stanje ovih šuma u smislu da postoje:

- devastirane šume (u velikom obimu)
- visok % izdanačkih šuma
- nezadovoljavajuće korišćenje staništa

U prilog tome govore i sledeći statistički podaci:

Struktura površina privatnih šuma u RS		
Kategorija šuma	Površina u ha	Procenat
Visoke šume	80.359	29,00%
Izdanačke šume	146.864	53,00%
Šumske kulture	1.385	0,50%
Područje krša	36.024	13,00%
Goleti i šibljac	11.084	4,00%
Neproductivne površine	1.385	0,50%
Svega	277.101	100,00%

Tabela 1.

Grafikon 1.

Dakle iz tabele 1 se jasno vidi da je čak 70% površina privatnih šuma uzimaju izdanačke degradirane šume, goleti, krš i druge neproduktivne površine.

Iz tabele 2, takođe, vidimo nezadovoljavajuću količinu drvene zalihe i prirasta po hektaru:

Kategorija šuma	Površina u RS / ha /	Drvena zaliha u RS /m3/		Godišnji zapreminski prirast u RS /m3/	
		po ha	ukupno	po ha	ukupno
Visoke šume	80.359	202	16.232.518	5,50	441.975
Izdanačke šume	146.864	129	18.945.456	4,04	593.331
Šumske kulture	1.385	161	222.985	6,28	8.698
Područje krša	36.024	48	1.728.000	1,34	48.272
Goleti i šibljadi	11.084	-	-	-	-
Neproduktivne površine	1.385	-	-	-	-
Svega	277.101	134	37.128.959	3,94	1.092.275

Tabela 2.

Za izvor podataka za drvene zalihe uzeta je prosječna količina drvnih zaliha po hektaru konstatovana najnovijim premjerom u privatnim šumama opština Doboj, Modriča, Derventa, Čelinac, Bosanski Brod, Kotor Varoš, Višegrad, Nevesinje i Gacko kao reprezentanata za cijelo područje Republike Srpske, dok je godišnji prosječni prirast bruto drvene mase dobijen prema našim procjenama temeljenim na raspoloživim tablicama prirasta.

Poteškoće u gazdovanju privatnim šumama dijele se u dva vida:

- organizacione
- zakonodavne

Organizacione poteškoće u gazdovanju privatnim šumama su:

- **veliki broj vlasnika**
- **nejasno definisane granice parcela**
- **loša sortimentna struktura robe**
- **mala ulaganja u uzgojne radove**
- **neraščišćeni imovinski odnosi**
- **loša organizacija oko sječa, izvoza, uskladištenja i prodaje**
- **nepouzdana procjena zapreminskog prirasta**

U zemljama Zapadne Evrope postoje zadruge vlasnika šuma koje objedinjuju poslove eksploatacije šuma udruženih vlasnika. Na ovaj način omogućeno je maksimalno korištenje ovih šuma putem zajedničkog korištenja udruženih sredstava za rad- mašine za eksploataciju i angažman profesionalnih šumskih radnika u svim fazama eksploatacije (sječa, transport, skladištenje i otprema). Ovim se postiže efekat potpune količinske izrade najskupljih šumskih sortimenata (trupci za furnir i pilansku preradu), a tim i maksimalni finansijski rezultat. Ovo je presudno važno za cjelokupno šumarstvo, budući da je u razvijenim zemljama procenat privatnih šuma u ukupnoj površini šuma daleko iznad 50 % (Austrija 80 %, Danska 78 %, Portugal 80 %, V. Britanija 64 %, Švedska 67 %, SAD 59 %, Japan 69 % ...), u svim tim zemljama organizacija eksploatacije privatnih šuma presudno utiče na kompletnu strukturu šumarstava svih država Zapadne Evrope, a odskoro i zemljama Istočne Evrope (Češka, Poljska, Slovačka ...).

U Bosni i Hercegovini svaki vlasnik je upućen sam na sebe, pa skoro redovno izostaje izrada najskupljih šumskih sortimenata zbog nedovoljne obaviještenosti i nedostatka mašina za izvlačenje trupaca na stovarišta. Nadalje, zbog napuštanja stanovništva sela, posebno onih godišta koja su sposobna za teški i opasni šumski rad, naročito na obaranju stabala, znatni prostori pod šumom ostaju zapušteni bez obzira na propisane gospodarske aktivnosti predviđene šumskoprivrednom osnovom za svaku pojedinačnu parcelu privatne šume.

Kao mjere za prevazilaženje organizacionih poteškoća u gazdovanju privatnim šumama predlažemo sledeće :

Izraditi program osnivanja zadruga za eksploataciju privatnih šuma. Odabrati kao uzorak jednu opštinu u kojoj treba predvidjeti model zadruge obzirom na stanje šuma, predviđeni obim sječa šumskoprivrednom osnovom, vrste drveća i debljinsku strukturu šuma.

Predvidjeti strukturu radnika uz obavezno učešće jednog ili više školovanih šumarskih stručnjaka radi provođenja svih predviđenih radnji navedenih u šumskoprivrednoj osnovi. Dati i finansijske efekte rada zadruge uz analizu dosadašnjeg ekstenzivnog vršenja eksploatacije šuma uz naznačenu razliku u postizanju finansijskog efekta.

Da bi program zaista bio od koristi vlasniku šume, a i široj zajednici (opština, entitet i država) dati uporedni prikaz strukture i načina rada zadruge u trima evropskim državama, naglašavajući sličnosti i razlike u strukturalnim osobinama, zakonskim šumarskim propisima, navikama i drugim elementima koji mogu uticati na naše opredjeljenje kod osnivanja zadruga u našim uslovima. Preporučujemo da se obrade (snime) zadruge u Sloveniji, Danskoj i Francuskoj zbog sličnosti u pogledu usitnjenog posjeda i drugih elemenata, čime bi se mogli okoristiti i tuđim saznanjima o ovom predmetu.

U odnosu na nedostatak naveden u gornjem tekstu „nepouzdana procjena zapreminskog prirasta - bitne odrednice od koje zavisi, u najvećoj mjeri, određivanje planskog obima sječa (etata)“, potrebno je sledeće :

Ne postoje tablice zapreminskog prirasta za šume u Republici Srpskoj, kao i za šume u Bosni i Hercegovini ni za visoke ni za izdanačke šume za vrste drveća: hrast lužnjak, obični grab, joha i poljski jasen. Mjerenje prirasta ovih vrsta, koje su drvnom masom i tehničkim kvalitetom dominantne u brdskom i nizijskom dijelu Bosne i Hercegovine, nisu rađene, pa je šumarskoj operativi preporučeno, ako će koristiti tablice, što je dosad i bio slučaj, da koriste tablice zapreminskog prirasta za hrast kitnjak, koji raste isključivo u višim predjelima i čiji je prirast osjetno niži posebno u odnosu na hrast lužnjak, vrstu drveća koje spada u najskupocjeniju na svijetu. Zbog toga i najozbiljnija analiza stanja šuma i predloga o poboljšanju toga stanja nema dovoljan stepen pouzdanosti, jer zapravo i ne poznajemo jednu od bitnih odrednica-zapreminski prirast.

Razlog za ovakvo stanje je poskupljenje radova na izradi šumskoprivrednih osnova primjenom metode izvrtaka prilikom terenskih radova mjerenja prečnika stabala, sklopa i visine stabala kako se to radi u državnim šumama za vrste: joha, smrča, bukva i hrast kitnjak.

Budući da se radi o površini od oko 20 000 ha, na kojima rastu lužnjak, grab, joha, jasen, voćkarice i topola, vrste sa izvanredno vrijednom drvnom masom, gdje nam je saznanje o prirastu veoma bitno, predlažemo sledeće :

Zbog nedostatka tablica zapreminskog prirasta, preći na istraživanje i utvrđivanje prirasta metodom bušenja izvrtaka.

Smatramo da je za naše uslove, od svih mnogobrojnih metoda mjerenja prirasta pomoću izvrtaka, najprikkladnija metoda formule Leona Šefera² (*Leon Schaeffer*), to jeste metoda

postotka prirasta (r) koja glasi:
$$P = \frac{1000}{D-S} \cdot \frac{1}{T}$$

U ovom tekstu nećemo opisivati teoretsko izvođenje ove formule, niti način primjene u praksi, već ćemo navesti njene efekte:

Metod je lako primjenjiv, obračun prirasta je moguć odmah na terenu bez laboratorijskih obrada. Budući da je dovoljno pouzdano uzeti za površinu šume: r < 100 ha – 3 izvrtka / ha , metoda je relativno jeftinija od drugih metoda izvrtaka i ne bi prelazila cijenu od 1 KM / ha.

Primjenom ove metode dobijamo pouzdano saznanje koliki je tekući godišnji prirast i kakva je njegova dinamika obzirom na veličinu prirasta u odnosu na debljinu stabala, što je veoma značajno kod određivanja – propisivanja uzgojnih sječa.

Predlažemo da se odaberu tri katastarske opštine u kojima će se izračunati prirast na dosadašnji način i paralelno po metodi Leona Šefera. Ovo iz razloga da bi se šumarski stručnjaci uvjerali u korisnost primjene ove metode, jer će vrijednost njene praktične primjene u određivanju etata daleko nadmašiti neznatno povećanje troškova terenskih radova na izradi šumskoprivredne osnove.

Predlažemo, takođe, da se uradi što više na podizanju svijesti privatnih šumovlasnika o mogućnostima iskorišćenja najboljih klasa šumskih drvnih sortimenata, a ne kao do sada da sve ide u ogrevno drvo, kao i da se osnuje šumarska savjetodavna služba za pomoć privatnim šumovlasnicima po uzoru na istu službu kakva postoji u poljoprivredi.

² Метод обрађен у учебницима проф. Душана Клепча: „Раст и прираст шумских врста дрвећа и састојина“ и „Утврђивање прираста по методу извртка“, Загреб.

Ovdje smo dali samo kratku idejnu skicu o postojećim aktuelnim organizacionim, upravljačkim i tehničkim problemima u gazdovanju privatnim šumama u Bosni i Hercegovini.

Ukoliko bi se pristupilo izradi i primjeni ovih projekata riješilo bi se mnoštvo problema koji su sada prisutni u ovoj oblasti, a programi bi bili primjenjivi za prostor cijele B i H.

Program tablica zapreminskog prirasta bi se mogao primjeniti za šume svih vlasničkih oblika i za prostor regiona koji prevazilazi prostor Bosne i Hercegovine.

Sredstva koja su potrebna za ove projekte prvenstveno zavise o obimu projekta (veličine i strukture šuma i drugih pokazatelja opštine koja bi se uzela kao pilot projekat) kada je riječ o projektu koji se tiče organizacije i upravljanja privatnim šumama, odnosno opsegom prostora i vrsta drveća za koje bih se izradile zapreminske tablice.

Zakonodavne poteškoće u gazdovanju privatnim šumama su:

- 1. neujednačeni entitetski Zakoni o šumama** – npr. visina sredstava za prostu reprodukciju u FBiH 15 % u RS 10 % i proširenu reprodukciju u FBiH do 3 % u RS pravni subjekti plaćaju 0,1 % od ostvarenog prihoda na kraj godine.
- 2. neujednačeno tretiranje privatnih i državnih šuma u Zakonu o šumama** – neophodno je ODMAH izjednačiti odnos državnih i privatnih šuma.

UPS „Naša šuma“ raspolaže sa velikim brojem stručnog kadra (šumarskih inženjera i tehničara) koji će doprinijeti zaštiti šumskog fonda privatnih šuma, kao i vršenju stručnih usluga u privatnim šumama.

◆ Implementacija strategije

Implementaciju strategije udruženje će provesti kroz niz aktivnosti :

□ **poboljšanje organizacije udruženja**

Udruženje djeluje na temelju statuta, etičkog kodeksa i drugih normativnih akata. Udruženje ima svoje stručne organe, komisije i savjet za gazdovanje šumama. Organi udruženja su: Skupština (čine je svi članovi udruženja), Upravni odbor (3 člana) i Nadzorni odbor (3 člana).

U narednom periodu treba ići sa povećanjem organizacionih jedinica u svim opštinama RS i BiH i dalje formirati ogranke na nivou mjesnih zajednica. Ogranke treba da formiraju kompetentni šumarski stručnjaci koji su već članovi udruženja. Nakon formiranja ogranaka kroz seminare i javne tribine prezentovati koristi privatnih šumovlasnika kroz učlanjenje u udruženje, poboljšati materijalno-tehničku opremljenost i riješiti finansiranje udruženja.

□ **Izvršiti povezivanje udruženja sa sličnim udruženjima sa prostora bivše SFRJ** - Udruženja privatnih šumovlasnika iz Srbije, Makedonije, Hrvatske imaju probleme najslabije našim te stoga treba organizovati zajedničke naučne konferencije posvećene oblasti uređivanja privatnih šuma. Posebno se ugledati na najuspješnije zemlje tranzicije iz bivše SFRJ (Slovenija) i bivšeg SSSR (Litvanija) te njihov primjer uzeti kao cilj kome treba težiti u narednim desetljećima.

□ **Učlanjenje udruženja u konfederaciju evropskih šumovlasnika (CEPF)**

Konfederacija evropskih šumovlasnika (CEPF) je najveće udruženje vlasnika šuma uopšte u

Evropi jer su u evropskim zemljama većinski udio uzimaju privatne šume, dok su državne i malobrojnije i manje kvalitetne.

Konfederacija evropskih šumovlasnika osnovana je 1996 godine, 23 evropske zemlje su članice, učlanjuje 16 miliona privatnih šumovlasnika i njihovih porodica i ima 3 kancelarije u Briselu, Budimpešti i Luksemburgu.

□ **Pristupiti certifikaciji privatnih šuma (FSC,PEFC)**

Certifikacija privatnih šuma predstavlja uvođenje evropskih standarda i normi u privatnim šumama koja će omogućiti plasman proizvoda i na tržište evropske unije. Prihodi koji se mogu ostvariti pravilnim gazdovanjem privatnim šumama nisu zanemarljivi, naprotiv što se jasno može vidjeti iz tabela 3 i 4.

Prema rezultatima koji su dobijeni prilikom izrada šumskoprivrednih osnova za privatne šume i na bazi stručno-tehničke metodologije za određivanje stepena korištenja drveta, kao i iskustava u poznavanju standarda koji se primjenjuju na tržištu drveta, procjenjujemo da se od ukupne drvene mase od 37 128 959 m³ može izraditi neto masa za korištenje od 22 990 000 m³.

Godišnjom sječom od 2 % neto drvene mase – 459 800 m³ mogu se proizvesti sledeći drvni sortimenti:

Sortimentna struktura u RS /m³/	
Trupci	174.724
Celulozno drvo	147.136
Ogrevno drvo	137.940
Svega	459.800

Tabela 3.

Račun strukture šumskih sortimenata urađen je na bazi usvojene naučno-stručne metodologije i iskustava na domaćim i stranim tržištima drvetom.

Ova količina i kvalitativna struktura drvnih sortimenata može se smatrati minimalnom, s obzirom da se godišnji etat – planirani obim sječa u ovim šumama kreće oko 2,5 % ukupne drvene mase ili 70 % od prirasta. Ovo su, prema predviđenom planu gazdovanja, skoro sve uzgojne sječe kojima se pored povećanja šumskog fonda, popravlja, selektivnim proredama, uzgojno-tehnički kvalitet šuma.

Preostalih 0,5 % drvene mase nismo uzeli u obzir radi stepena osiguranja.

Novčana vrijednost etata za 10 godina			
Sortiment	m³	Cijena po m³	Iznos
Trupci	174.724	82 KM	14.327.368 KM
Celulozno drvo	147.136	49 KM	7.209.664 KM
Ogrevno drvo	137.940	39 KM	5.379.660 KM
Svega	459.800	58,54 KM	26.916.692 KM

Tabela 4.

Za gornju analizu novčane vrijednosti etata nemamo egzaktne podatke, ali uzimajući dovoljan broj podataka iz šumsko-privrednih osnova o stanju šuma, kvalitetu, veličini i

strukturi zalihe, smatramo ovu analizu realnom, pogotovo kad se uzme u obzir da smo za cijenu m³ trupca uzeli cijenu bukovog trupca 2. klase, a prosječna cijena od 58,54 KM je manja od cijene bukovog trupca 3. klase.

Sve naprijed izloženo, regulisano je putem šumskoprivredne osnove koju je svaka opština dužna imati i po njoj se upravljati.

Slična ili gotovo ista problematika je prisutna i u Federaciji BiH, pošto se radi o sličnoj strukturi vlasništva – učešća privatnih šuma u strukturi svih šuma i sličnoj kvalitativnoj strukturi po svim parametrima. Sa stanovišta organizacije, gazdovanja i upravljanja situacija je ista kao i u Republici Srpskoj.

Nastup prema skupštini kao vrhovnom zakonodavnom organu

Na prevazilaženju zakonskih problema udruženje privatnih šumovlasnika „Naša šuma“ će veoma aktivno raditi kroz učešće u raspravi i dostavljanju svojih prijedloga o rješenjima koja će se naći u novom Zakonu u šumama koji će se naći u parlamentarnoj proceduri skupštine Republike Srpske.

Obezbjedenje multifunkcionalnosti privatnih šuma

Svi šumski ekosistemi (bez obzira na vlasništvo) pored proizvodne imaju i zaštitnu, zdravstvenu, rekreativnu i druge funkcije globalnog karaktera (proizvodnja kiseonika, smanjenje CO₂ itd.).

U tu svrhu obezbjediti izradu programa i pomoć vlasnicima šuma pri osnivanju malih i porodičnih preduzeća koja se bave iskorištavanjem ostalih šumskih proizvoda (gljive, ljekovito bilje, eterična ulja, prerada šumskog voća, seoski turizam i dr.), izraditi programe zaštite ugroženih vrsta divljači, uklanjanja divljih deponija otpada i slično.

Uspostaviti dobru saradnju sa nevladinim organizacijama

Uspostavili smo odličnu saradnju sa holanskom razvojnom agencijom SNV kao i drugim lokalnim nevladinim organizacijama koje bi mogli uticati na promociju ciljeva udruženja.

Kontrola i ocjena

U svrhu kontrole stepena realizacije definisane strategije i ciljeva udruženja navodimo *indikatore* preko kojih će se vršiti njihova kontrola :

- Uspjeh u ostvarivanju opšteg cilja da udruženje bude glavna spona između vlasnika šuma, Vlade i Agencije za šumarstvo, kao i da se eliminišu zakonske prepreke u gazdovanju šumama jeste **novi Zakon o šumama RS** odnosno zastupljenost rješenja koja predlažemo u njemu.
- Uspjeh u ostvarivanju cilja povećanja proizvodnih potencijala privatnih šuma po obimu i kvalitetu ćemo postići utvrđivanjem prirasta metodom bušenja izvrtaka i poređenjem istog u ranijem uređajnom periodu.
- Uspjeh u ostvarivanju ciljeva koji se tiče organizacije udruženja ćemo postići mjereći broj novoosnovanih ogranaka u odnosu na broj opština. Sa ovim ciljem je kompatibilan i cilj vršenja stručnih usluga privatnim šumovlasnicima koje nije moguće vršiti bez formiranja organaka na teritorijalnom principu (opština, mjesna zajednica).
- Uspjeh u ostvarivanju cilja uvođenja evropskih standarda i normi u privatnim šumama ćemo postići dobijanjem odgovarajućih certifikata (**FSC,PEFC**).
- Uspjeh u ostvarivanju cilja koji se tiče savjetodavne uloge udruženja ćemo postići mjereći broj održanih stručnih skupova i seminara na temu gazdovanja i zaštite privatnim šumama.
- Uspjeh u ostvarivanju cilja koji se tiče ostvarenja opštekorisnih funkcija šuma ćemo postići mjereći broj osnovanih porodičnih preduzeća koja se bave iskorištavanjem ostalih šumskih proizvoda (gljive, ljekovito bilje, eterična ulja, prerada šumskog voća, seoski turizam i dr.), kao i brojem novo-otvorenih turističko-rekreativnih centara koja su osnovana posle izrađenih programa u našem udruženju.
- Uspjeh u ostvarivanju cilja prevođenja privatnih šuma na viši uzgojni nivo ćemo postići poredeći procenat uzgojnih oblika i pošumljenih površina u odnosu na ukupan procenat goleti danas i u sledećem uređajnom periodu, kao i kroz kontrolu korišćenja sredstava proste i proširene reprodukcije.
- Uspjeh u ostvarivanju cilja unapređenja ruralnog razvoja ćemo postići smanjenjem migracija seoskog stanovništva jednostavnim poređenjem dva popisa stanovništva.

Zaključak

Od cjelokupne površine Republike Srpske šume zauzimaju 40% površine, a privatne šume učestvuju sa oko 22% svih šumskih površina.

Uvažavajući, činjenicu da šumski ekosistemi predstavljaju osnov zdrave životne sredine i ključni faktor njenog očuvanja i unapređenja, te značaj opštekorisnih funkcija šuma koje nisu vezane samo za proizvodnju drveta kao glavnog proizvoda, nameće se zaključak da je uloga svih šuma, bez obzira na vlasništvo, da imaju isti društveni značaj.

Sadašnja struktura privatnih šuma, sa stanovišta uzgojnog oblika, je nezadovoljavajuća (učešće visokih šuma je 29%, izdanačkih 53%, a značajan procenat uzimaju razne neproduktivne površine).

Maćehinski odnos države, u ranijem periodu, prema privatnim šumama, izostanak edukativne i savjetodavne funkcije u gazdovanju, neulaganje ni minimalnih zakonskih sredstava za reprodukciju ovih šuma u dužem vremenskom periodu, te složene društvene prilike u zadnjih petnaestak godina uticale su na pojavu ozbiljne devastacije i krčenja privatnih šuma.

Drvena zaliha privatnih šuma od $134 \text{ m}^3/\text{ha}$ i zapreminski prirast od $3,94 \text{ m}^3/\text{ha}$, kao i kvalitativna i debljinska struktura su daleko ispod proizvodnih mogućnosti staništa.

Zakonska odredba o izvajanju 10% prihoda, ostvarenog u ovim šumama, za prostu reprodukciju uglavnom nije poštovana.

Kada je u pitanju ulaganje sredstava proširene reprodukcije, privatne šume su „stavljene van zakona“, te nisu iz ovog fonda ulagana nikakva sredstva. Praksa evropskih zemalja, kao i nekih zemalja sa prostora bivše Jugoslavije je da se iz ovog fonda u privatne šume ulaže srazmjerno njihovoj površini, pa čak i više.

Nova vlada RS je konačno uzela u razmatranje stanje privatnih šuma, pa je se nadati da će i ova oblast konačno biti uređena kako dolikuje dostignutom stepenu civilizacije i jednoj modernoj evropskoj državi.

Novembar 2007.god

PREDSJEDNIK SKUPŠTINE UPŠ:

Đukić Čedo dipl. pravnik